

SAVEL RĂDULESCU ȘI ACORDURILE DE LA HAGA

Horia Dumitrescu

Una din problemele majore pe care statele participante la Primul Război Mondial au trebuit să o rezolve, după încheierea ostilităților militare, a fost cea a reparațiilor de război.

Soluționarea acesteia a însemnat „*un lung cortegiu de conferințe succesive, o continuă deplasare a delegațiunilor aliate în diferite capitale*”¹.

Diplomatul focșănean Savel Rădulescu scria că „*Rareori discuțiuni mai interminabile s-au născut în jurul unor chestiuni ca acelea pe cari le-a creat problema reparațiilor*”².

După opinia sa: „*explicațiunea acestei situațiuni trebuie căutată nu în lipsa discuțiunilor pentru stabilirea unui acord, ci sub cauze mult mai profunde ce s-ar putea grupa în jurul a 3 chestiuni: neînțelegerea dintre aliați, manifesta ostilitate pe care Germania a arătat-o în executarea reparațiilor și în sfârșit înseși cauzele reparațiilor prevăzute prin Tratatul din Versailles*”³

Colaborator și apropiat al lui Tiutlescu, membru al delegației României, Savel Rădulescu a conlucrat fructuos cu șeful delegației române⁴ în vederea obținerii unor rezultate conforme cu interesele

---

¹ Savel Rădulescu, **Chestiunea reparațiilor și Planul Dawes**, Institutul de Arte Grafice „Reforma Socială”, București, 1928, p.5

² *Ibidem*

³ *Ibidem*

⁴ vezi Horia Dumitrescu, **Diplomatul Savel Rădulescu**, Editura Pallas, Focșani, 2003, p.42 - 48

naționale.

La aproape un an de la semnarea Acordurilor de la Haga, Savel Rădulescu susținea, la 18 ianuarie 1931, în cadrul Institutului Social, conferința al cărei text îl redăm în întregime:

Se împlinesște zilele acestea un an de când după lungi și laborioase discuțiuni, reprezentanții Statelor interesate, vedeau în Palatul Binnenhof la Haga, odată cu zorii zilei de 20 Ianuarie 1930 și zorii înțelegerii în ce privește cheștiunea reparațiunilor.

Acei ce au luat parte la negociațiunile de la Haga, acei ce au trăit în jurul mesei verzi „noptile magice” premergătoare zilei de 20 Ianuarie își vor reaminti de virtuozitățile formulelor tehnice ce făceau obiectul discuțiunilor la Haga, dar își vor reaminti în același timp gândirea însuflețită de profundă umanitate ce se ascundea în spatele acestor formule: lichidarea trecutului legată de suferințele războiului.

În cadrul politicei internaționale de după război, Acordurile de la Haga înseamnă lichidarea conturilor lăsate de succesiunea grea și complicată a războiului, înseamnă netezirea asperităților lăsate de violența războiului, înseamnă deschiderea de noi orizonturi spre o colaborare internațională.

Politica Europei de după război, se poate spune fără exagerare a evoluat în constelațiunea reparațiunilor, ani de-a rândul opinia publică internațională a fost ocupată și preocupată de cheștiunea reparațiunilor și numai după integrarea ei în mod parțial în cadrul tehnicei financiare, numai după Planul Dawes din 1924 se poate trece la o politică de colaborare internațională.

Planul Dawes care constituie lichidarea morală a reparațiunilor datorite de Germania, netezește drumurile ce aveau să ducă către Pactul de la Locarno și să deschidă Germaniei intrarea în Societatea Națiunilor.

Acordurile de la Haga din 1930 reglementează și soluționează întreaga cheștiune a reparațiunilor. Abia după 12 ani de la încetarea războiului se poate ajunge la o soluțiune întreagă.

Și atunci întrebarea legitimă se pune: nu se putea ajunge la această reglementare mai înainte?

Probabil nu.

Două influențe convergente au trebuit să se dezvolte, să crească, să domine, spre a ajunge la soluțiunea de astăzi: pe de o parte spiritul nou de conciliațiune internațională, de colaborare internațională întreținut de lumina generoasă a S.N., pe de altă parte uitarea suferințelor războiului pentru ca valoarea psihologică a creanței reparațiilor creanței bazată pe această suferință, să descrească și să poată permite astfel adaptarea plăților reparațiilor la posibilitățile practice.

Violența din timpul războiului dintre beligeranții de ieri, debitorii și creditorii de astăzi, a luat în opinia publică a foștilor vrășmași forma unei intransigențe prea ireductibile pentru ca unii să poată înțelege că reparațiunile trebuiesc plătite, iar ceilalți să înțeleagă că plata reparațiilor nu poate depăși ceea ce este practic accesibil.

Și când ținem seama de contingențele și licitațiunile politice interne care de multe ori îmbracă chestiunile sub forma strălucitoare și sunătoare de intransigență, înțelegem că timpul a trebuit să acopere durerile războiului de valul uitărei, pentru ca sub praful timpului creanța reparațiilor să poată fi redusă de la cifrele astronomice la cifrele realității tangibile, terestre.

Cum am putea astfel explica întârzierea de a se ajunge la o soluțiune în lichidarea conturilor dintre beligeranți când conferințele, întrevederile, discuțiunile spre a se ajunge la un acord nu au lipsit. Istoria celor câțiva ani după război e un lung cortegiu de conferințe succesive fără a se ajunge la o soluțiune definitivă.

Sfârșitul războiului prin interdependența și cooperarea economică financiară și chiar politică ce o desvoltă războiul, se poate considera ca apogeul solidarității dintre aliați.

Printr-o curioasă reacțiune odată cu triumful acestei solidarități, deci odată cu terminarea războiului, aliații încearcă și reușesc a ieși din solidaritatea ce le asigurase victoria, pentru a se preocupa în

special de interesele lor particulare și independente. Aceste interese sunt de multe ori divergente și pe aceste divergențe de multe ori profunde, se stabilește neînțelegerea.

De această neînțelegere avea să tragă foloase Germania. Dar Germania avea să tragă foloase și dintr-o situațiune specială, paradoxală chiar. Germania care deși nu avea victoria războiului avea în schimb prin voința ei fermă de a nu plăti reparațiunile, posibilitatea de a zădărnici sau de a îngreuna reconstruirea regiunilor devastate și a influența astfel, situațiunea financiară a Franței. Tentațiunea Germaniei era clară: ruinându-se pe dânsa, ruina în același timp pe cel mai mare creditor al ei: Franța. De aici ostilitatea Germaniei la început de a plăti reparațiunile.

Timpul a trebuit să arate prin învățămintele de zi cu zi, că constrângerea debitorului trebuie corectată cu politica de colaborare a debitorului, că lichidarea reparațiunilor trebuie scoasă din domeniul politic și integrată în cadrul tehnicii financiare, timpul a trebuit să convingă că politica de ruină ce încerca Germania, nu poate fi o politică, timpul a trebuit să facă să triumfe spiritul nou al pazei internaționale.

După cum vedem, reparațiunile nu constituie o chestiune specială ce se poate izola de politica internațională; chestiunea reparațiunilor exercită o influență asupra politicei internaționale și primește în același timp influența noiei orientări a politicei internaționale; reacționează și suferă reacțiunea politicei de colaborare internațională.

Care era situațiunea reparațiunilor în preziua Conferințelor de la Haga și care a fost soluțiunea în jurul căreia debitorii și creditorii au căzut de acord?

Nu mă voi plimba prin labirintul numeroaselor Conferințe ce au precedat Acordurile de la Haga, nu voi intra în compartimentele complicate ale celor câteva mii de deciziuni ale C.R., mă voi mărgini de a schița numai dispozițiunile sub imperiul cărora se afla chestiunea reparațiunilor în momentul Conferințelor de la Haga.

Aceste dispozițiuni se pot reduce la următoarele legi în materie de reparațiuni: În primul rând Tratatul de Pace care constituie fundamentul pe care se reazemă întreaga chestiune a reparațiilor; în al doilea rând Statutul de plată din Mai 1921 care fixează datoria de reparațiuni; în sfârșit, Planul Dawes din 1924 în ce privește vărsămintele datorite de Germania și moratoriile din 1923 în ce privește reparațiunile datorite de Austria, Ungaria și Bulgaria.

Tratatul de Pace obligă pe foștii inamici numai la rambursarea pagubelor suferite de bunuri și persoane, scutindu-i de plata cheltuielilor de război.

Cuantumul acestor reparațiuni de plată rămânea să fie stabilit până în Mai 1921 de o Comisiune a aliaților, Comisiunea de Reparațiuni.

Tratatul institue deasemeni solidaritatea tuturor foștilor inamici pentru plata reparațiilor și constituie o ipotecă pe bunurile și veniturile Statelor ex-inamice.

Câteva zile înainte de termenul ultim prevăzut de Tratat, C. de R. fixează datoria Germaniei și a aliaților ei la suma de 132 miliarde mărci aur, iar prin ultimatumul aliaților din 5 Mai 1921 se notifică Germaniei Statutul de plată aferent acestei datorii.

Cât de puțin reprezintă această cifră pe lângă suma de 500 sau 800 miliarde de m.a. de care se vorbea în 1919 și cât va mai trebui redusă ca această cifră de 132 miliarde spre a se ajunge la posibilitățile practice de plată.

Neexecutarea Statutului de plăți din 1921, neexecutarea sancționată cu ocuparea Ruhrului, aduce după sine regimul Planului Dawes.

Planul Dawes elaborat de un colegiu de experți financiari internaționali e pus în aplicare la 1 Septembrie 1924 și era regimul sub care se aflau plățile Germaniei în prezența Conferinței de la Haga.

Ingeniozitatea Planului Dawes consta în separațiunea ce o făcea între procurarea sumelor destinate plății reparațiilor și transferarea acestor sume către Statele creditoare de reparațiuni.

Planul Dawes după ce echilibrează budgetul și stabilizează moneda Germaniei, își procură sumele de plată a reparațiilor din budget, din obligațiunile emise de C.F. germane, și din obligațiunile emise de industria germană.

Plățile cu titlu de reparațiuni merg crescând în primii 4 ani, ajungând abia în al 5-lea an de funcționare a Planului, la anuitatea plină de 2,5 miliarde m.aur.

Sumele de plată erau depuse în moneda germană în mâinile reprezentantului Statelor creditoare Agentului general al plăților și transferarea acestor sume către Statele creditoare sub formă de devize sau de prestațiuni în natură se făcea de un Comitet de transfert numai dacă moneda și schimbul german nu erau primejduite de această operațiune.

Numeroase organe de gestiune și control cu atribuțiuni bine precizate asigurau încasarea regulată a sumelor de plată.

Văzut în toate detaliile lui, Planul Dawes se poate compara cu un mecanism complicat și bine organizat în care o singură comandă poate pune în mișcare un întreg organism de control destinat să asigure plata reparațiunilor.

Planul Dawes avea un dublu avantaj: pe de o parte dădea satisfacțiune Germaniei, căci capacitatea ei de plată era determinată în mod științific și obiectiv; pe de altă parte dădea satisfacțiuni Statelor aliate căci Planul Dawes consacra ideia că Germania trebuie și poate să plătească reparațiunile.

De aceea Planul Dawes avea nu numai o valoare tehnică, dar și o valoare morală.

Unei obligațiuni neprecizate de Tratat, Planul Dawes substituia un contract precis. Precis pentru un moment căci Planul Dawes era o soluțiune temporară și conținea în însăși clauzele lui necesitatea de a fi precizat.

În adevăr, Planul Dawes stabilea numai anuitatea de plată fără a fixa durata anuităților deci fără a stabili și datoria în capital cu titlu de reparațiuni care rămânea fixată la 132 miliarde. Or anuitatea

Dawes nu acoperea nici dobânda acestei datorii. În consecință, datoria Germaniei nu se amortiza. Se putea oare considera datoria de reparațiuni cu o datorie perpetuă?

Evident nu. Anuitatea Dawes neputând fi mărită, singura soluțiune practică era reducerea datoriei la ceea ce Germania putea să plătească.

În al 2-lea rând, comercializarea obligațiunilor create de Planul Dawes nu se putea face în mod satisfăcător din cauza clauzei de transfert la care erau supuse toate plățile Germaniei. Cum se putea comercializa obligațiuni pentru cari nu se putea asigura în mod constant serviciul lor în devize străine.

De asemeni controlul pe care organele Planului Dawes îl exercitau asupra bugetului și asupra întregii economii germane puneau Germania sub o supraveghere pe care o suporta cu dificultate.

În sfârșit, dorința Germaniei de a se evacua Renania, dorința aliaților de a pune în legătură plățile reparațiunilor cu datoriile interaliatate, au grăbit căutarea unei soluțiuni complete și definitive a reparațiunilor.

Ținând seama de toate aceste considerațiuni reprezentanții Marilor Puteri creditoare a Germaniei au căzut de acord, cu ocazia Adunării S.N. din Septembrie 1928 asupra necesității de a reglementa complet și definitiv problema reparațiunilor și de a convoca cu acest scop un comitet de experți financiari.

Acest Comitet de experți întrunit la Paris sub Președinția dlui Young și-a depus, după 4 luni de laborioase preparațiuni, raportul său, numit Planul Young. Aceasta era situațiunea reparațiunilor datorite de Germania în momentul primei Conferințe de la Haga.

În ce privește reparațiunile datorite de celelalte State debitoare, Austria, Ungaria și Bulgaria, dacă în aparență situațiunea era mai simplă, reglementarea lor avea să fie însă extrem de anevoioasă. Toate datoriile de reparațiuni ale acestor State, numite și reparațiuni orientale, se aflau sub moratoriu, moratoriu parțial sau chiar complet. Anul 1923, anul sancțiunilor pentru reparațiunile germane, era anul

moratoriilor pentru reparațiunile orientale.

Austria, din cauza situațiunei financiare obținuse în 1923, un moratoriu complet pe timp de 20 ani.

Ungariei, deasemeni i se acordase un moratoriu parțial de 20 ani în care timp avea să plătească anuități reduse.

În sfârșit, datoria Bulgariei, singura datorie de reparațiuni fixată prin Tratatetele de pace, era împărțită printr-un Acord din 1923 în două tranșe, din care prima tranșe, singura exigibilă, reprezintă numai o cincime.

Dar reparațiunile orientale mai aveau o particularitate.

Reparațiunile datorite de Austria și Ungaria conțineau în ele, origina unor alte datorii, de această dată impuse însuși beneficiarilor de reparațiuni: prima datorie, aceia de bunuri cedate; a doua datoria zisă de liberare.

Prima datorie corespunde obligațiunei ce aveau Statele succesoare de a vărsa la masa reparațiunilor valoarea bunurilor ce au aparținut Austriei și Ungariei și aflate pe teritoriile cedate.

A doua datorie, zisă de liberare, reprezintă contribuțiunea Statelor succesoare la cheltuielile făcute de marii aliați pentru liberarea teritoriilor ce erau atribuite Statelor succesoare.

În sfârșit, pentru a completa cadrul legilor sub care se aflau reparațiunile, voi adăuga ca repartizarea creanței de reparațiuni între aliați se făcea pe baza Aranjamentului de la Spa. Reparațiunile germane erau împărțite după anumite cote, iar în reparațiunile orientate se recunoștea Statelor succesoare un interes special și în consecință li se atribuia cote mai importante. Cota României în reparațiunile germane era de 1,1%, iar în reparațiunile orientale de 10,55%.

Acestea erau dispozițiunile sub imperiul cărora se găsea cheștiunea reparațiunilor în momentul întrunirii Comitetului Young.

Până la semnarea însă a tuturor Acordurilor de la Haga, drumul e lung, anevoios și plin de obstacole și numai spiritul nou de conciliațiune, numai transpunerea reparațiunilor pe planul tehnicei

și al realităților a putut permite a se ajunge la consacrarea unei soluțiuni complete și definitive a chestiunii reparațiunilor.

Acordurile privitoare la reparațiuni își găsesc începutul în Planul Young a căror desbateri se deschid în Februarie 1929 și se termină cu semnarea ultimului acord privitor la Ungaria în Aprilie 1930.

15 luni de efortări continue, 15 luni în cari cancelariile Statelor creditoare și debitoare aveau să fie în special preocupate de lucrările pentru lichidarea reparațiunilor.

Comitetul Planului Young, două Conferințe la Haga, comitetul reparațiunilor orientate, Conferința de la Paris pentru reparațiunile ungare, toate aceste conferințe de experți sau de reprezentanți ai Guvernelor interesate aveau să lucreze la elaborarea soluțiunilor destinate să obțină acordul debitorilor și creditorilor, toate aceste soluțiuni aveau să constituie adevărate virtuozități de tehnică financiară și politică pentru lichidarea contractuală a reparațiunilor.

Combi-națiuni de cifre, combinațiuni de interese, combinațiuni de situații politice, toate acestea dominate de dorința unanimă de înțelegere și de suflul nou dătător de o nouă viață a colaborărei internaționale.

Veți înțelege deci D(oamnelor) și D(omnilor) dificultatea de a intra aci în complexitatea tuturor cifrelor și combinațiunilor și veți înțelege sper de ce mă voi mărgini a schița numai contururile Acordurilor de la Haga fără a urmări toate virtuozitățile tehnice.

În ce privește reparațiunile datorite de Germania, acordul se sprijină pe Planul Young complectat de cele 2 conferințe de la Haga.

Planul Young s-ar putea rezuma la următoarele 4 principii: fixarea datoriei de reparațiuni; comercializarea acestei datorii; stabilirea unei legături indirecte între plățile reparațiunilor și plățile datoriilor interaliate; trecerea întregii chestiuni a reparațiunilor în cadrul relațiunilor comerciale prin crearea unei Bănci de reglemente internaționale.

Datoria de reparațiuni a Germaniei este fixată prin stabilirea pe de o parte a cuantumului anuităților și pe de altă parte prin

stabilirea duratei acestei anuități.

În ce privește cuantumul, anuitățile de plată a Germaniei sunt împărțite în 2 perioade: o primă perioadă de 37 de ani, cu o anuitate de circa 2 miliarde Rm. destinată să acopere datoriile interaliatate și să lase un sold, zis sold substanțial, destinat să acopere parte din pagubele de război; o a doua perioadă în care anuitățile germane sunt riguros echivalente cu anuitățile datoriilor interaliatate.

Durata anuităților germane este aceeași ca și pentru datoriile interaliatate, Planul Young stabilind o corespondență între durata acestor datorii. În ce privește mobilizarea creanței, Planul Young împarte anuitățile din prima perioadă în 2 categorii: o anuitate numită condițională, adică susceptibilă de moratoriu, deci necomercializabilă, cam în aceleași condițiuni ca cele prevăzute de Statele Unite pentru debitorii de datorii interaliatate, o anuitate, numită anuitate necondițională, nesusceptibilă de nici un fel de moratoriu și în consecință mobilizabilă, comercializabilă.

O Bancă de Reglemente Internaționale este destinată a primi, repartiza și comercializa anuitățile germane. Prin aceasta se substituia creditorilor și C. d.R. un Institut comercial al cărui scop final era și crearea unui organism de compensare, de regulare de credit și de schimb.

Solidaritatea Germaniei cu ceilalți debitori de reparațiuni: Austria, Ungaria și Bulgaria este desfăcută și în locul gajurilor și ipotecelor asupra Germaniei se substituie angajamentul solemn al Reichului.

Creanța ipotecară a reparațiunilor era înlocuită cu o simplă creanță chirografară bazată pe angajamentul solemn al Germaniei de a plăti.

În ce privește legătura ce caută a se stabili între plățile reparațiunilor și plățile datoriilor interaliatate trebuie observat că această legătură este numai indirectă. Nu poate fi vorba de o subrogare, oricât de elastic s-ar face cadrul subrogării internaționale și aceasta pentru următorul motiv: plata reparațiunilor privește pe aliați și pe Germania;

plata datoriilor interaliatate privesc pe aliați și pe Statele Unite ale Americii, Statele Unite neacceptând niciodată conexarea acestor datorii combinațiunile autorilor Planului Young nu leagă Statele Unite. Doar o legătură indirectă, o legătură din p.d.v. al echivalenței cuantumului și al duratei dintre cele 2 datorii există, și însuși Acordul prevede că în caz de reducere a datoriilor interaliatate de către St.Unite, această reducere va folosi și Germaniei.

Planul Young, opera experților financiari independenți, trebuia supus Guvernelor interesate, special ratificat și Conferința de la Haga se întrunea în acest scop în August 1929.

Dificultățile apar imediat, de această dată însă între beneficiarii de reparațiuni pe chestiunea împărțirii anuităților între creditori.

Marea Britanie cerea mărirea anuităților, România cerea acoperirea tuturor datoriilor ei interaliatate și un sold substanțial, Statele creditoare interesate cereau reglementarea în același timp și a reparațiunilor orientale.

Întreg edificiul Young părea gata să se năruie întrucât anuitățile Germaniei nu puteau fi mărite, iar pe de altă parte Planul Young trebuia considerat ca un tot indivizibil.

După foarte mari greutateți se ajunge a se da satisfacțiune Mării Britanii printr-un mecanism extrem de complicat, dintr-un sold neîntrebuințat al Planului Dawes și din creanța Italiei asupra Statelor succesoare.

În ce privește cererea României de a i se acoperi toate datoriile Interaliatate și a i se lăsa un sold substanțial, soluțiunea era complicată întrucât se epuizase(ră) toate resursele neîntrebuințate de Planul Young. Meritul în găsirea soluțiunei care să dea satisfacțiune cererilor României revine Dlui Titulescu. Cunoscător al întregii chestiuni a reparațiunilor și a tuturor datoriilor interaliatate, cunoscător încercat al situațiunilor internaționale, Dl. Titulescu cu autoritatea și ingeniozitatea Dsale obișnuită, propune și negociază reducerea datoriilor interaliatate ale României, astfel ca anuitățile cuvenite României să acopere nu numai aceste datorii, dar să lase și un

excedent, un sold substanțial.

De aici formula ingenioasă propusă de Dl. Titulescu de a se da satisfacție României „înăuntrul sau în afara Planului Young”.

Soluțiunea Dlui Titulescu este adoptată și Franța și Italia aveau să reducă datoriile României spre a-i asigura un excedent de 2.2 mil. anual timp de 37 ani.

Prima Conferință de la Haga se termină printr-un Protocol constând în acceptarea numai în principiu a Planului Young și a doua Conferință de la Haga din Ianuarie 1930 avea să fixeze restul chestiunilor și punerea în aplicare a Planului Young.

Planul Young, Protocolul primei conferințe și Acordurile semnate, cu ocazia celei de a 2-a Conferințe de la Haga, formează „Noul Plan”, noua chartă a reparațiilor.

Ca orice operă omenească, Noul Plan al reparațiilor germane poate da loc la anumite critici.

Executarea lui presupune aceiași bună credință pe care au pus-o și făuritorii lui și aceasta numai timpul ne-a va putea spune.

Acordurile de la Haga soluționează și chestiunea reparațiilor orientale care sunt puse în discuțiune cu ocazia primei Conferințe de la Haga. După cum reparațiunile germane își bazează reglementarea lor pe Planul experților financiari, pe Planul Young, reparațiunile orientale își găsesc centrul discuțiilor în Comitetul reparațiilor orientale de la Paris instituit de prima Conferință de la Haga.

Dar dacă pentru reparațiunile germane experții puteau ajunge la elaborarea unui Plan, pentru reparațiunile orientale creditorii și debitorii nu ajungeau a se pune de acord căci odată reparațiunile orientale în discuție, dificultățile ce se ascundeau sub liniștea moratoriilor din 1923 apar cu atâtea complicațiuni încât reglementarea lor este extrem de anevoioasă.

Baza de negocieri se precizează după numeroase dificultăți în jurul următoarelor soluțiuni: anularea datoriei de bunuri cedate și a datoriei de liberare, fixarea unor anuități de plată pentru Bulgaria și Ungaria și scutirea Austriei de plata reparațiilor; în sfârșit, de o

parte și de alta renunțarea la orice reclamațiuni sau contrareclamațiuni de ordin financiar decurgând din Tratat. Și sub acest din urmă titlu înțelegerea era cu neputință de stabilit în ce privește Ungaria.

Renunțând la contra reclamațiuni, Ungaria renunța implicit și la chestiunea optanților. Or Ungaria se opunea la abandonarea ei.

Pe de altă parte Statele creditoare interesate, adică Statele Micii Înțelegeri, nu puteau renunța nici ele la lichidarea complexă a acestei chestiuni care lăsa altfel deschisă eventualitatea unor contrareclamațiuni din partea Ungariei ce ar fi putut întrece reparațiunile astfel cum voiau să fie stabilite sub motivul capacității de plată redusă a Ungariei.

Era inadmisibil ca în virtutea Tratatului ce fixa numeroase obligațiuni de reparațiuni Ungariei și care constituia astfel Statele Succesore în State creditoare de reparațiuni, era inadmisibil ca aceste State creditoare să poată fi transformate în virtutea aceluiaș Tratat în State debitoare numai prin faptul că drepturile debitorului erau menținute, iar drepturile creditorului micșorate sau chiar anihilate.

Comitetul de la Paris își termină lucrările prin constatarea imposibilității de a se ajunge la un acord complex și a doua Conferință de la Haga din Ianuarie 1930 avea să reia discuțiunile reparațiunilor orientale.

În preajma închiderei Conferinței de la Haga cu toate ședințele de noapte ce se prelungeau până în zorii zilei, reparațiunile orientale nu-și găsiseră încă soluțiunea.

Statele Micii Înțelegeri arătau că refuză acceptarea definitivă a Planului Young și a acordurilor aferente, dacă toate reparațiunile orientate nu erau și ele complex și definitiv reglementate.

În fața acestei situațiuni Puterile invitate, convoca(u) Statele Micii Înțelegeri spre sfârșitul zilei de 19 Ianuarie și cu această ocazie se pun bazele principiilor pe care trebuia să se construiască acordul privitor la reparațiunile datorite de Ungaria.

Contrareclamațiunile Ungariei trebuiau acoperite din 2 fonduri alimentate din drepturile Marilor Puteri în reparațiunile ungare, din

vărsămintele Ungariei după 1943 și din vărsăminte în numerar ce se obliga(u) să facă Franța, Anglia și Italia.

Obligațiunea Statelor creditoare în ce privește optanții rămânea limitată la renta de expropriere convenită conform legilor locale.

Pe baza acestor principii Comisiunea de reparațiuni orientale începu lucrările câteva ore mai târziu, în noaptea de 19 Ianuarie și o întreagă echipă de experți calculatori, actuari, stenografi, dactilografi împreună cu întreg Secretariatul erau mobilizate.

Acei ce au trăit această noapte plină de amintiri, nu vor uita eforturile considerabile făcute de negociatori, nu vor uita lupta plină de ingenuozitate a Dlui Titulescu în apărarea drepturilor Micii Înțelegeri, și nu vor uita momentele de tensiune în care întreaga construcțiune părea gata să se năruie în fața unei dificultăți ce apărea la fiecare moment.

Abia spre zorii zilei se poate ajunge la un acord, abia spre mijlocul zilei după o întreagă noapte de negocieri se pot termina acordurile ce trebuiau să reglementeze reparațiunile orientale.

În ce privește reparațiunile datorite de Austria, dat fiind circumstanțele se renunță la plata lor și datoria Austriei era astfel limitată la valoarea bunurilor cedate și la executarea angajamentelor luate anterior.

În ce privește Bulgaria, datoria de reparațiuni este făcută la plata a 37 de anuități de câte 12 milioane de fr. aur și la plata unei sume de 110 mil. lei către România, pentru restituirea bunurilor sechestrate și nelichidate.

Datoria de bunuri cedate era anulată, datoria de liberare deasemeni anulată afară de partea Cehoslovaciei care era numai redusă; procentajul României asupra reparațiunilor datorite de Bulgaria și Ungaria era mărit la 13%.

În ce privește Ungaria, a 2-a Conferință de la Haga se termină cu semnarea unui preambul și parafarea a 4 acorduri a căror redacțiune definitivă trebuia revăzută peste câteva zile de o Conferință ce se întrunea la Paris și a căror lucrări se termina(u) cu semnarea

Acordului din 28 Apr.1930.

Mecanismul extrem de complicat pe care se reazimă acordul cu Ungaria este următorul: Până la 1943 Ungaria plătește anuitățile prevăzute de moratoriu, adică 10 mil.anual, iar de la această dată până la 1966, o anuitate de 13,5 mil.c.a..

Celor 3 State ale Micei Înțelegeri se substituie 2 fonduri numite Fondul A și Fondul B pentru reclamațiunile ungare.

Toate reclamațiunile cu caracter agrar erau considerate de drept ca intentate contra Fondului A, fond forfetar în sensul că din el trebuie să se acopere toate pretențiunile ungarilor oricât de mari ar fi ele.

Celălalt Fond. Fondul B, avea să fie substituit celor 3 State pentru toate celelalte reclamațiuni până la concurență însă, numai a sumei de 100 mil.c.aur constituind astfel un fond de garanție până la concurența acestei sume.

Tribunalul arbitral mixt, al căror judecători era mărit de la 3 la 5 avea să se pronunțe asupra diferitelor reclamațiuni, și pentru chestiunile neagrare se admitea dreptul de apel în fața Curței Permanente de Justiție Internațională de la Haga.

Aceste Fonduri erau alimentate de cota parte a aliaților în reparațiunile ungare și pentru unii din aliați chiar în reparațiunile bulgare, precum și din anuități în numerar plătite de Franța, Italia și Anglia.

Contribuțiunea Statelor Micei Înțelegeri se rezumă în ce privește Fondul A, numai la renta locală cuvenită optanților și plătită sub formă de anuități sau de rentă, iar în ce privește Fondul B numai din partea cuvenită Statelor Micei Înțelegeri în reparațiunile ungare după 1943.

În tot acest mecanism extrem de complex, teza Dlui Titulescu privitoare la optanți, teză ce a făcut obiectul atâtor vestite discuțiuni pe scena internațională, rămâne în întregul ei.

În ce privește România punctul de vedere al Dlui Titulescu după 7 ani de luptă, triumfă integral.

Și pentru că vorbesc de România voi face bilanțul general al țării în chestiunea reparațiunilor:

Acoperirea integrală a datoriilor interaliatate și obținerea unui sold substanțial și anularea datoriei de liberare însumând 1,5 miliarde de franci aur; mărirea cotei la 13% în reparațiunile bulgare plus o sumă de 110 milioane de lei, mărirea cotei la 13% în reparațiunile ungare până la 1943, un fond de 33 milioane c.aur, o treime din Fondul B constituit de aliați și de reparațiunile României după 1943; lichidarea completă a reparațiunilor.

Dar Acordurile de la Haga se plasează și într-un cadru mai larg, în cadrul internațional.

Reparațiunile, subiect de aprigi discuțiuni, subiect de fricțiuni grave internaționale, reparațiunile ce rupeau pentru un moment solidaritatea aliaților, reparațiunile prin reglementarea lor, aveau să devină cauza unei noi solidarități mai largi, aceea a creditorilor și debitorilor.

Odată trecutul legat de suferințele războiului lichidat, noi orizonturi se deschid colaborărei internaționale.

După cum Planul Dawes din 1924 a deschis drumurile ce aveau să meargă către Pactul de la Locarno, tot astfel putem spera că în momentul lichidării trecutului noi drumuri se vor deschide.

În spatele formulelor tehnice ce te uimesc prin virtuozitatea lor, trebuie căutat suflul de umanitate profundă ce duce spre noi limanuri. Și din acest punct de vedere Acordurile de la Haga, constituie unul din actele mari ce pregătesc orizonturile generoase de largi speranțe, ale colaborării internaționale.”⁵

Conferința s-a bucurat de prezența unui auditoriu numeros: „Sala plină: mișcat de prezența generalului Teodorescu, fostul comandant al Artileriei Grele. Văzut Dobrovici, Gen.Cihoski, Brâncoveanu, Filality, colegii de la Direcția Economică, Gigi Nenișor, Lăzeanu, Ralea. Vorbit 50 minute. Aplauze când am arătat activitatea Dlui Titulescu”⁶

---

⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare se va cita: A.N.I.C.), fond Savel Rădulescu, dosar nr. 28, f. 1-21

⁶ *Ibidem*, dosar nr. 30, vol. IIa+b, f. 15

Aceeași Conferință o va susține și la Sibiu (30 martie 1931), unde a avut plăcerea să-l revadă pe generalul Drescovici, comandantul Diviziei, fostul lui căpitan de la Școala de Artilerie pe vremea când își făcea stagiul în anul 1913.⁷

La Sibiu, Savel Rădulescu a avut posibilitatea să viziteze Muzeul Astra și Muzeul Bruckenthal, fiind impresionat de colecția de cărți vechi.⁸

---

⁷ *Ibidem*, f. 186

⁸ *Ibidem*